

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheista ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle, alueiden komitealle ja Euroopan investointipankille – Energiaunionin toinen tilannekatsaus”

(COM(2017) 53 final)

”Komission kertomus Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Uusiutuvan energian tilannekatsaus”

(COM(2017) 57 final)

(2017/C 288/14)

Esittelijä: **Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA**

Lausuntopyyntö	Euroopan komissio, 17.2.2017
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artikla
Vastaava erityisjaosto	”liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta”
Hyväksyminen erityisjaostossa	16.5.2017
Hyväksyminen täysistunnossa	31.5.2017
Täysistunnon nro	526
Äänestystulos	190/0/1
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) on tyytyväinen energiaunionin toiseen tilannekatsaukseen osana energiaunionistrategian täytäntöönpanon ja kehittämisen seurantaprosessia. ETSK toistaa kehoituksensa käydä tiivistä energiavuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan kanssa EU-, jäsenvaltio-, alue- ja paikallistasolla, jotta helpotetaan ja edistetään konkreettisia toimia vahvan energiaunionin puolesta.

1.2 ETSK on aina ollut sitä mieltä, että energiaunioni on erittäin tärkeä asia Euroopan unionin menestymisen kannalta. Näin ollen edistymistä olisi arvioitava paitsi energiaunionin osatekijöiden myös siitä kansalaisille ja yrityksille, myös pk-yrityksille, kertyvien hyötyjen kannalta.

1.3 ETSK kehottaakin komissiota seuraamaan edistystä eri näkökulmista: taloudellisia etuja, työllisyyden kehittymistä, edistystä kansalaisten päivittäisessä elämässä, energijärjestelmää, poliittisia ja yhteiskunnallisia kannustimia sekä ohjauskeinojen käyttöä.

1.4 ETSK kehottaa hyväksymään tähän mennessä käynnistetyt aloitteet kitkattomasti ja ennen kaikkea panemaan ne oikea-aikaisesti täytäntöön EU:n tasolla ja jäsenvaltioissa. Kansalliset suunnitelmat ovat keskeisen tärkeitä, ja jäsenvaltioiden on otettava huomioon toimenpiteidensä väistämättömät vaikutukset muihin maihin.

1.5 ETSK korostaa, että saavutetusta edistyksestä huolimatta energiainfrastruktuurissa ja energiamarkkinoilla on edelleen huomattavia puutteita. Riittävä ja luotettava energiainfrastruktuuri ja energiantuotantokapasiteetti, toimivat energiamarkkinat ja energiatehokkuus ovat energiaturvallisuuden keskeisiä osatekijöitä. Tämän vuoksi on jatkettava alueellisia yhteistyöaloitteita, kehitettävä kotimaisia energialähteitä ja edistettävä tuontien energian maantieteellistä monipuolistamista.

1.6 ETSK korostaa, että on tärkeää varmistaa edelleen myönteinen kehitys uusiutuvien energialähteiden alalla. Sähköjärjestelmän merkittäviin muutoksiin, jotka johtuvat vaihtelevien ja hajautettujen uusiutuvien energialähteiden nopeasta lisääntymisestä, on kiinnitettävä erityistä huomiota, ja niitä on hallinnoitava onnistuneesti.

1.7 ETSK on tyytyväinen Euroopan strategisten investointien rahaston (ESIR) toiseen vaiheeseen mahdollisuutena edistää julkisen ja yksityisen sektorin investointeja. Yksityisten investointien markkinakannustimet ovat nykyisin heikkoja, mikä johtuu pitkälti epäjohtonmukaisista toimintapolitiikoista. Yksityisten investoijien kannustamiseksi on välttämätöntä varmistaa ennustettava investointiympäristö, jossa poliittisten päätösten ja lainsäädännön pitkäjänteisyys ja vakaus ovat ratkaisevan tärkeitä.

1.8 ETSK kehottaa komissiota arvioimaan kattavasti nykyisiä vähähiilisyteen tähtäviä ohjauskeinoja, jotta varmistetaan, että asianmukaisia välineitä käytetään mahdollisimman tehokkaasti tavoitteiden saavuttamiseksi. Olisi tartuttava kohdennetummin ongelmiin, jotka liittyvät kuluttajahintoja nostaviin veroihin ja maksuihin sekä energiamarkkinoita ja investointisignaaleja vääristäviin tukiin.

1.9 Energiaunioni voi työpaikkojen luomisen sekä kansalaisten suoran ja epäsuoran päivittäisen energiankäytön myötä tuoda mukanaan sosiaalisia etuja. Vähähiilisen energijärjestelmän saavuttaminen on kuitenkin valtava haaste, joka on hoidettava siten, että varmistetaan oikeudenmukainen energiakäännö.

1.10 Kun otetaan huomioon maailmanlaajuinen johtoasema siirryttäessä puhtaan energian käyttöön, EU:n tulisi pyrkiä maksimoimaan myönteinen globaali "hiilikädenjälkensä" eikä keskittyä vain omiin päästöihinsä. Tätä varten on korostettava innovointi-, kauppaa- ja investointipolitiikan roolia sekä tarvetta edistää hiilidioksidin maailmanlaajuisista hinnoittelua.

2. Tausta

2.1 Käsillä olevassa lausunnossa tarkastellaan komission laatimia energiaunionin toista tilannekatsausta ja sen liitteitä sekä uusiutuvan energian tilannekatsausta. Kyseisissä asiakirjoissa kuvataan energiaunionin eri aloilla tapahtunutta edistystä sekä tuodaan esiin aiheita ja aloja, jotka edellyttävät lisätoimia.

2.2 Pääkatsauksessa arvioidaan energiaunionin tilaa seuraavista näkökohdista käsin: siirtyminen vähähiiliseen ja energia- tai resurssitehokkaaseen talouteen, kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen, tulevaisuuden vaatimukset huomioon ottava infrastruktuuri, investointihaasteet ja vahvan energiaunionin ulkoinen ulottuvuus. Siinä arvioidaan tilannetta myös energiaunionin viiden pilarin kannalta: energiaturvallisuus, energian sisämarkkinat, energiatehokkuus, vähähiiliseen talouteen siirtyminen sekä tutkimus, innovointi ja kilpailukyky.

2.3 Katsauksessa ilmoitetaan myös jäsenvaltioihin suuntautuvasta komission uudesta energiaunionikierroksesta. Kierros liittyy kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien valmisteluun, ja se on määrä paikallisiin toimijoihin.

2.4 Uusiutuvan energian saralla tapahtuvaan edistymiseen keskittyvässä erillisessä kertomuksessa kuvataan tilannetta jäsenvaltioissa ja eri aloilla, esim. sähkö-, lämmitys- ja jäähdytysaloilla sekä liikenteen alalla. Siinä käsitellään myös uusiutuvaan energiaan liittyvien hankkeiden toteuttamista vaikeuttavia hallinnollisia esteitä ja tarkastellaan biopolttoainoiden ja bioenergian kestäväpohjaisuutta.

2.5 Komissio viittaa katsauksissa tulevan kehityksen osalta marraskuussa 2016 "Puhdasta energiaa kaikille eurooppalaisille" -paketissa ehdottamiinsa toimiin. Pääkatsauksessa esitetään myös energiaunionin päivitetty etenemissuunnitelma, joka perustuu energiaunionia koskevassa puitestrategiassa vuonna 2015 esitettyyn alkuperäiseen etenemissuunnitelmaan.

3. Huomioita energiaunionia koskevasta perusajatuksesta

3.1 ETSK on aina ollut sitä mieltä, että energiaunioni on erittäin tärkeä asia Euroopan unionin menestymisen kannalta. Tämän vuoksi energiaunionin olisi vastattava Euroopan kansalaisten ja yritysten tarpeisiin.

3.2 Yksi energiaunionin perusajatuksia on hyötyjen maksimoiminen jäsenvaltioiden välisen yhteistyön kautta. Poliittinen johdonmukaisuus ja yhtenäisyys ovat keskeisiä ja tärkeitä edellytyksiä merkittävän edistymisen saavuttamiseksi. Tämä pätee sekä energian sisämarkkinoiden kehittämiseen että ulkosuhteisiin energia-alalla.

3.3 Tämä on entistäkin tärkeämpää nyt, kun EU:lla on edessään paljon epävarmuutta, riskejä ja uhkia maailmanlaajuisesti. Samaan aikaan nationalismi ja protektionismi nostavat päätään Euroopassa ja saattavat uhata energian sisämarkkinoiden edistymistä. Parhaimmillaan energiaunionilla voisi olla merkittävä rooli lisättäessä yleisesti EU:n yhtenäisyyttä – ja näin ollen sen globaalia vahvuutta.

3.4 Sisäisen ja ulkoisen kehityksen vuoksi energiaunioni on yhä merkittävämmässä asemassa itse energia-alalla. Euroopassa jäsenvaltioiden keskinäinen riippuvuus ja niiden energiapoliittisten päätösten vaikutukset toisiin jäsenvaltioihin ovat selvästi nähtävissä päivittäisessä elämässä, kun taas ulkoisia energianäkymiä on yhä vaikeampi ennustaa.

3.5 ETSK on komission kanssa samaa mieltä siitä, että energiaunioni on enemmän kuin vain energia- ja ilmastopolitiikkaa. Energiaunioni on yksi talouskehityksen, työpaikkojen luomisen ja ihmisten hyvinvoinnin perusedellytyksistä. Kaiken kaikkiaan kyse on kestävästä kehityksestä EU:ssa taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristöön liittyvien etujen kannalta.

3.6 Energiaunioni voi tuottaa taloudellisia etuja monin tavoin: taloudellisiin toimiin, joilla luodaan lisäarvoa käyttämällä energiaa tuotantotekijänä, itse energia-alalla sekä energia- ja ilmatoratkaisuja tarjoavien taloudellisten toimijoiden kautta, olipa kyse sitten teknologioista, palveluista tai uusista liiketoimintamalleista. Tämä edellyttää, että energiaunioni tarjoaa eurooppalaisille yhtiöille ja yrityksille vakaan ja suotuisan toimintaympäristön ja myös kustannuskilpailukyvyyn ja innovatiivisen monipuolistamisen edellytykset, jotta niille annetaan mahdollisuudet investointeihin ja työpaikkojen luomiseen. Tässä yhteydessä olisi kiinnitettävä erityishuomioita pk-yritysten potentiaaliin.

3.7 Sosiaalisia etuja saadaan aikaan, kun luodaan työpaikkoja ja kun ihmiset käyttävät suoraan tai epäsuorasti energiaa mitä erilaisimmissa päivittäisissä toimissa. Vähähiilisen energijärjestelmän saavuttaminen on kuitenkin valtava haaste, joka on hoidettava siten, että varmistetaan oikeudenmukainen energiakäänne ja ihmisarvoisten työpaikkojen luominen etenkin alueilla, jotka ovat olleet riippuvaisia hiili-intensiivisestä toiminnasta. ETSK korostaa, että kansallisiin suunnitelmiin on sisällytettävä sopeutumistoimia, ja kehottaa komissiota helpottamaan tällaisia pyrkimyksiä.

3.8 Kohtuuhintaisen energian käytettävyyden ja fyysinen saatavuus ovat keskeisiä edellytyksiä energiaköyhyyden välttämiseksi, sillä energiaköyhyys on ongelma, joka myös estää kansalaisia siirtymästä käyttämään vähähiilisiä ratkaisuja. Energiaköyhyyden seurantaryhmän tulisi myös vihdoin aloittaa toimintansa. Kuten ETSK:n lausunnossa ensimmäisestä energiaunionin tilaa koskevasta katsauksesta todetaan, "[e]nergiaunionin onnistumista mitataan kansalaisten näkökulmasta myös hyvin konkreettisin asioin, joita ovat muun muassa hintataso – –, pääsy verkkoihin, toimitusvarmuus – –, kuluttajille annettava – – tieto käytössä olevista materiaaleista – –".

3.9 Energia- ja ilmastotavoitteita pidetään ilmastohyötyjen kannalta usein päämäärinä sinällään. Niitä on kuitenkin pidettävä keinona saavuttaa lopullinen tavoite: kansalaisten tarpeisiin vastaaminen ja taloudellisen hyvinvoinnin luominen siten, että samalla torjutaan ilmastomuutosta Pariisin sopimuksen määräysten mukaisesti. Energiaunioni vähentää myös osaltaan ilman saastumista ja saa näin aikaan myönteisiä terveysvaikutuksia.

3.10 ETSK on komission kanssa samaa mieltä siitä, ettei energiaunionia voi erottaa muista keskeisistä unionin politiikoista, jotka liittyvät digitalisaatioon, pääomamarkkinoihin ja investointeihin, osaamiseen, kiertotalouteen ja turvallisuuteen. ETSK painottaa myös energiaunionin ja liikennepoliittikan tiivistä yhteyttä. Liikenteen energia- ja ilmastonäkökohtia ei tulisi käsitellä erillään liikennemarkkinakysymyksistä.

3.11 Kaiken kaikkiaan ETSK painottaa, että muutoksia toteuttavat käytännössä yritykset, työntekijät, kuluttajat ja kansalaiset yleensä. ETSK toistaakin kehotuksensa käydä tiivistä energiavuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan kanssa. Vuoropuhelua olisi käytävä kaikilla tasoilla: poliittisen päätöksenteon yhteydessä EU-tasolla, laadittaessa energia- ja ilmastosuunnitelmia valtiollisella tasolla ja lopuksi edistettäessä toimenpiteitä paikallistasolla.

4. Huomiota energiaunionin tilanteesta ja jatkotoimista

4.1 Täytäntöönpano

4.1.1 Euroopan komissio on määritellyt vuoden 2016 tuloksekkaaksi. Komissio on jo julkaissut useimmat energiaunioniin liittyvät suunnitellut aloitteet. Suurin osa näistä monista aloitteista odottaa kuitenkin vielä hyväksymistä ja täytäntöönpanoa. ETSK kehottaa hyväksymään kyseiset aloitteet kitkattomasti ja ennen kaikkea toteuttamaan toimenpiteet oikea-aikaisesti EU:n tasolla ja jäsenvaltioissa.

4.1.2 Kansalliset energia- ja ilmastosuunnitelmat ovat energiaunionia koskevan strategian täytäntöönpanoprosessin keskeinen osa. Kun otetaan huomioon jäsenvaltioiden erilaiset olosuhteet, kansallisten suunnitelmien laatiminen on järkevä toimintatapa. Suunnitelmat olisi laadittava osallistamisen ja yhteistyön pohjalta. Samalla on tärkeää laatia asianmukainen hallintomekanismi, jotta voidaan varmistaa, että kyseiset suunnitelmat pannaan täytäntöön, ovat johdonmukaisia ja vastaavat yhteisiä tavoitteita. Olisi myös varmistettava, että jäsenvaltioiden, EU:n ja muiden toimijoiden tehtävät ja vastuut rajataan selkeästi.

4.1.3 Energiaunionin puitteissa tehdyt päätökset ovat pitkäjänteisiä ja osittain peruuttamattomia. Tämän vuoksi ETSK korostaa, että pitkän aikavälin tavoitteet on pidettävä mielessä koko prosessin ajan. Samaan aikaan on niin jäsenvaltioiden kuin EU:n tasolla varmistettava riittävä joustavuus, sillä käytännön toimenpiteet eivät jatku lineaarisesti vuodesta toiseen ja muuttuvat olosuhteet edellyttävät nopeita reaktioita.

4.1.4 Energiaunionin tilaa arvioitaessa ei tulisi keskittyä vain poliittisten tavoitteiden saavuttamiseen ja lainsäädännön täytäntöönpanoon, vaan huomio olisi sen sijaan kohdennettava todelliseen tilanteeseen EU-tasolla ja jäsenvaltioissa. Tämä on erityisen tärkeää, kun otetaan huomioon energiaunionin monien päämäärien, pilarien ja määrällisten tavoitteiden monitahoisuus. ETSK odottaa, että komissio kuvaa seuraavassa energiaunionin tilannekatsauksessa käytännössä tapahtunutta edistystä ja antaa esimerkkejä onnistuneesti päätökseen saatetuista hankkeista sekä suunnitelmista jatkotoimiksi, joilla tehostetaan yhteenliitettävyyttä, parannetaan markkinoiden toimintaa ja edistetään sosiaalista mukautumista energiakäyttöön.

4.1.5 ETSK viittaa äskettäin laatimiinsa lausuntoihin ”Puhdasta energiaa kaikille eurooppalaisille” -paketin eri näkökohdista. Lausunnoissa paneudutaan yksityiskohtaisemmin energiaunionin hallintoon ja eri osa-aloihin.

4.2 Infrastruktuuri, investoinnit ja markkinat

4.2.1 Energiajärjestelmän itsessään on energiaunionin perustana toimittava ja kehityttävä asianmukaisesti. Sen on saavutettava niin kansalaisten kuin yritysten näkökulmasta kolme perustavoitetta – energiaturvallisuus, kohtuulliset kustannukset ja hinnat sekä ilmastonmuutoksen hillitseminen.

4.2.2 Energiaturvallisuus on edelleen keskeinen tavoite, sillä ajanmukainen talous ja yhteiskunta eivät voi toimia hetkeäkään ilman energiaa. Riittävä ja luotettava energiainfrastruktuuri ja energiantuotantokapasiteetti, toimivat energiemarkkinat ja energiatehokkuus ovat energiaturvallisuuden keskeisiä osatekijöitä. Energiaturvallisuutta ei tulisi pitää energiaomavaraisuuden synonyyminä. Kuten muidenkin hyödykkeiden kohdalla rajatylittävä – niin unionin sisäinen kuin ulkoinen – kauppa itse asiassa parantaa huoltovarmuutta ja auttaa pitämään hinnat kilpailukykyisinä. Tämä ei kuitenkaan sulje pois sitä, että poliittisista syistä on vältettävä huomattavaa riippuvuutta tuontienergiasta. Kotimaisten energialähteiden kehittäminen on myös tärkeää työpaikkojen luomisen näkökulmasta.

4.2.3 Komission mukaan riippuvuus tuontienergiasta on alentunut useissa jäsenvaltioissa, kun taas toisissa se on lisääntynyt kotimaisen fossiilisten polttoaineiden tuotannon vähenemisen vuoksi. Useimmat jäsenvaltiot voivat nyt kattaa kaasuntarpeensa vaihtoehtoisten kanavien kautta uusien yhdysputkien ja LNG-terminaalien ansiosta. Edelleen tarvitaan kuitenkin infrastruktuuri-investointeja ja energiadiplomatiaa, joka on yksi käytettävissä olevista perusvälineistä energiayhteistyön vahvistamiseksi. ETSK viittaa tässä yhteydessä näistä aiheista aiemmin antamiinsa lausuntoihin.

4.2.4 Energian sisämarkkinoilla on edelleen sääntelyn ja infrastruktuurin pullonkauloja, jotka estävän terveen kilpailun ja etenkin sähkön vapaan siirron. Sähköjärjestelmä on parhaillaan muuttumassa perusteellisesti, mikä johtuu pääasiassa vaihtelevien ja hajautettujen uusiutuvien energialähteiden käyttöönoton nopeasta lisääntymisestä. Jotta voidaan vastata tästä johtuviin haasteisiin, tarvitaan alueellista yhteistyötä ja asianmukainen yhteinen sääntelykehys, sillä yhdessä jäsenvaltiossa toteutetuilla toimilla on konkreettisia vaikutuksia ainakin naapurimaihin. Alueelliset yhteistyöaloitteet, kuten BEMIT (Itämeren energiamarkkinoiden yhteenliitäntäsunnitelma) ja CESEC (keskisen Itä-Euroopan ja Kaakkois-Euroopan kaasuyhteenliitännät) ovat keskeisessä asemassa poistettaessa sääntelyn ja infrastruktuurin pullonkauloja.

4.2.5 Digitaalitalouden kehittyminen vaikuttaa perusluonteisesti myös energiajärjestelmiin. Energiainfrastruktuurin lisäksi on luotava kehittyneet digitaalinen infrastruktuuri. Se sisältää älykkäät mittausjärjestelmät älykkäiden energiaverkkojen edellytyksenä. Energiajärjestelmien digitalisoinnin yhteydessä on myös parannettava kyberturvallisuutta ja varmistettava asianmukainen henkilötietojen ja yksityisyyden suoja sekä digitaalinen lukutaito.

4.2.6 Energiajärjestelmään tehtävien investointien kohdalla on valtava tarve investoida energiainfrastruktuurin ohella myös energiatehokkuuteen, etenkin kunnostamalla rakennuksia. ETSK panee merkille Euroopan strategisten investointien rahaston (ESIR) tarjoamat mahdollisuudet ja on tyytyväinen sen toiseen vaiheeseen, jossa pyritään edistämään julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä. Vastaavasti myös jäsenvaltioiden on myönnettävä julkista rahoitusta energiaan liittyviin investointeihin.

4.2.7 Yksityisten investointien markkinakannustimet ovat nykyisin heikkoja, mikä johtuu pitkälti epäjohtonmukaisista toimintapolitiikoista. Yksityisten investoijien kannustamiseksi on erittäin tärkeää varmistaa vakaa ja ennustettava investointiympäristö. ETSK korostaakin olevan ratkaisevan tärkeää, että poliittiset päätökset ja lainsäädäntö ovat pitkäjänteisiä ja vakaita.

4.2.8 ETSK painottaa kansalaisten kasvavaa roolia energiamarkkinoilla sekä tuottajakuluttajamallin ja paikallisen yhteistyön yleistymistä. On tuettava ja vahvistettava toimia, joiden avulla kuluttajat voivat toimia tietoisemmin ja tulla tuottajakuluttajiksi. ETSK on tarkastellut näitä toimia useissa aiemmissa lausunnoissaan.

4.2.9 Kaiken ikäisille kansalaisille onkin annettava asianmukaista ja helposti ymmärrettävää tietoa energia-asioista (esim. energiatehokkuusmerkinnöistä). Lisäksi on parannettava oikeudenmukaista pääsyä energiamarkkinoille sekä pienimuotoisten hankkeiden rahoitusta. Energia-alan lainsäädännön yksinkertaistamisella REFIT-aloitteen yhteydessä on määrä saada aikaan konkreettisia etuja energiankuluttajille. Olisi keskityttävä nykyistä enemmän ratkaisemaan veroihin ja maksuihin liittyviä ongelmia, sillä energian tukkuhintojen tasosta huolimatta ne nostavat kuluttajahintoja ja edistävät näin osaltaan energiaköyhyyttä.

4.3 Uusiutuva energia ja hiilestä irtautuminen

4.3.1 ETSK on tyytyväinen komission erilliseen ”Uusiutuvan energian tilannekatsaukseen” ja on pitkälti samaa mieltä siihen sisältyvästä analyysistä ja siinä esitetyistä haasteista. Suositusten osalta komitea viittaa uusiutuvan energian eri näkökohtia koskeviin näkemyksiinsä, jotka se on esittänyt useissa aiemmissa ja tuoreissa lausunnoissaan.

4.3.2 Tilannekatsauksen mukaan EU on kokonaisuudessaan edistynyt hyvin vuoteen 2020 asetetun tavoitteen saavuttamisessa, vaikka lisäponnisteluja tarvitaan edelleen. ETSK korostaa jälleen kerran, että on tärkeää jatkaa myönteistä kehitystä tällä alalla. ETSK kiinnittää huomiota siihen, että absoluuttisesti mitattuna uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käyttö on suurinta lämmitys- ja jäähdytysalalla. ETSK korostaa myös liikenteen ratkaisevaa roolia pitkän aikavälin haasteellisten päästötavoitteiden saavuttamisessa ja kannattaa uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön ja edistykellisten biopolttoaineiden käytön kehittämistä liikenteen päästöjen vähentämiseksi.

4.3.3 Kertomuksessa tuodaan esiin, että uusiutuvaan energiaan liittyvien hankkeiden toteuttamista vaikeuttavat vielä melkoiset hallinnolliset esteet. Ne liittyvät keskitettyihin palvelupisteisiin, sähköisiin hakemuksiin, menettelyjen määräaikoihin, pienimuotoisten hankkeiden helpottamiseen ja asianmukaisten tuotantopaikkojen kartoittamiseen. ETSK kehottaa ryhtymään pikaisiin toimiin, jotta poistetaan nämä esteet, jotka ovat yleisiä myös muilla aloilla.

4.3.4 ETSK on tyytyväinen komission päätelmään, että EU on oikealla tiellä saavuttaakseen vuoteen 2020 asetetut energiatehokkuus- ja kasvihuonekaasupäästötavoitteet. Vähähiiliseen talouteen siirtymistä helpottavien ohjauskeinojen kohdalla tukien (myös vihreiden sertifikaattien), päästökauppajärjestelmien ja verotuksen väärinkäyttö on johtanut tehottomiin toimiin ja epätydyttäviin tuloksiin, sillä markkinasignaalit eivät kannusta investoimaan vähähiiliseen energiaan.

4.3.5 ETSK kehottaakin komissiota arvioimaan kattavasti nykyisiä vähähiilisyyteen tähtäviä ohjauskeinoja, jotta varmistetaan, että asianmukaisia välineitä käytetään mahdollisimman tehokkaasti tavoitteiden saavuttamiseksi ja rasittamatta kohtuuttomasti energian käyttäjiä.

4.3.6 ETSK kannattaa tavoitetta varmistaa maailmanlaajuinen johtoasema siirryttäessä käyttämään puhdasta energiaa ja luotaessa näin liiketoimintamahdollisuuksia ja työpaikkoja. EU:n tulisi tässä yhteydessä pyrkiä maksimoimaan myönteinen globaali "hiilikädenjälkensä" eikä keskittyä vain omiin päästöihinsä. Tähän voidaan päästä kehittämällä ja viemällä ilmastoratkaisuja ja tuotteita, joiden tuotannossa päästöt ovat alhaisempia kuin EU:n ulkopuolisten kilpailijoiden tuotannossa. On ymmärrettävä, että globaali kilpailu on ankaraa.

4.3.7 Maailmanlaajuinen johtoasema edellyttää etenkin julkisen sektorin innovointiin tekemien investointien lisäämistä, sillä sen osuus on alentunut. ETSK korostaa myös kauppaa- ja investointipolitiikan roolia etsittäessä ratkaisuja energia- ja ilmastokysymyksiin. Tarvitaan hiilidioksidin maailmanlaajuisista hinnoittelujärjestelmää, jotta vähähiilisten ratkaisujen käyttöönottoa voidaan edistää neutraalisti ja tehokkaasti. ETSK kehottaa komissiota pyrkimään aktiivisesti tällaisen mekanismin käyttöönottoon, sillä sen avulla voitaisiin luoda tasapuoliset toimintaedellytykset eurooppalaisille yrityksille vienti- ja tuontimarkkinoilla.

5. Huomiota seurantamekanismista ja indikaattoreista

5.1 Koska energiaunionin tilannekatsaus perustuu tiettyihin avainindikaattoreihin, on varmistettava, että indikaattorit ovat myös tarkoituksenmukaisimpia. ETSK suhtautuu myönteisesti komission suunnitelmiin laatia lisäändikaattoreita, esimerkiksi kuluttajien vaikutusmahdollisuuksia mittaavia indikaattoreita. Lausunnossaan ensimmäisestä energiaunionin tilaa koskevasta katsauksesta ETSK kehotti komissiota sisällyttämään sosiaaliset näkökohdat energiaunionin ja energiakäänteen vaikutusten arviointikriteereihin.

5.2 Tällä hetkellä seuranta perustuu pääasiassa energiaunionin viiteen pilariin ja niitä vastaaviin poliittisiin ja lainsäädännöllisiin tavoitteisiin. Kun otetaan huomioon, että "saat mitä mitaat" (you get what you measure), ETSK korostaa tarvetta seurata edistymistä energiaunionin perustavoitteiden eli energiaunionista kansalaisille ja yrityksille ja näin ollen EU:n tulevaisuudelle kertyvien hyötyjen saavuttamisessa.

5.3 ETSK kehottaakin komissiota seuraamaan energiaan liittyvien taloudellisten toimien kehitystä, jotta saadaan käsitys energiaunionin taloudellisesta arvosta. Vastaavasti tulisi seurata energia-alaan liittyvän työllisyyden edistymistä. Tässä yhteydessä olisi arvioitava myös mahdollisia investointeja ja työpaikkojen karkaamista.

5.4 Jotta energiaunioni voidaan tuoda lähemmäs kansalaisia, on ETSK:n mielestä tärkeää seurata edistymistä kuluttajien päivittäisen elämän kannalta ja tiedottaa siitä. Tässä yhteydessä on otettava huomioon mm. sähkölaskut, energiaan liittyvät tuotetiedot, paikallisen ja hajautetun energiantuotannon käyttö, älykäs mittaaminen, sähköajoneuvojen latausasemat, rahoitustuki tuottajakuluttajille ja energiatehokkuuskannustimet rakennusten kunnostamisessa.

5.5 Yhteiskunnallisten kannustimien kartoittamiseksi voitaisiin seurata muutoksia energiakysymyksiin liittyvässä tietoisuudessa. Tällaisia kysymyksiä ovat kasvava huoli ilman saastumisesta, lisääntyvä kiinnostus energiaan liittyviä työllisyysmahdollisuuksia kohtaan, teknologisen kehityksen vaikutukset ja uusien toimijoiden esiinnousu.

5.6 Olisi myös hyödyllistä arvioida jäsenvaltioiden toimia siltä kannalta, edistävätkö ne yhtenäisyyttä vai eriytymistä sisämarkkinoilla ja ulkosuhteissa. Tärkeintä tässä yhteydessä on arvioida brexitin vaikutuksia energiaunioniin.

5.7 Loppujen lopuksi tietojen laadun varmistaminen on keskeinen osa seurantamekanismin parantamista. Tietojen tulisi olla ajantasaisia, tarkkoja, vertailukelpoisia ja luotettavia, ja tämä edellyttää tietojenkeruu- ja tietojenkäsittelymenetelmien jatkuvaa kehittämistä.

Bryssel 31. toukokuuta 2017.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*
